

De Vlinderstichting helpt bedreigde vlindersoorten

Ineke Radstaat – Koopmans, De Vlinderstichting

Steeds meer mensen valt het op: het gaat slecht met de Nederlandse vlinders. Minder dagpauwogen in de tuin, minder citroenvlinders in het bos. Tot zo'n vijftig jaar geleden waren er nog 71 soorten dagvlinders. Maar nu zijn dat er nog maar 54, waarvan er 31 bedreigd of kwetsbaar. Dankzij honderden vrijwilligers in het veld kan De Vlinderstichting de huidige 'vlinderstand' nauwlettend in de gaten houden.

Achteruitgang

Van de vlindersoorten die worden bijgehouden laten er 27 een achteruitgang zien. Het jaar 2012 was zelfs het aller-slechtste vlinderjaar dat ooit in de boeken stond. Vooral de zeldzame en bedreigde soorten gaan zeer sterk achteruit. Maar ook de meer algemene vlinders verminderen sterk, met ruim 40 procent. Nieuwe uitkomsten van gezamenlijk onderzoek van CBS en De Vlinderstichting, tonen verder aan dat de afname in alle biotopen heeft plaatsgevonden. Groentje, kommavlinder en eikenpage, maar ook de voorheen zeer algemene citroenvlinder, dagpauwoog en kleine vos komen steeds minder voor. De enige vlinder waar het echt goed mee gaat, is het bont zandoogje. En de gehakkelde aurelia breidt zich het langzaam in noordelijke richting uit.

Eikenpage

landgebruik is in ieder geval een van de redenen. Want geen land is zo intensief in gebruik als het onze. Elk stukje heeft een bestemming: er wordt bemest, geschoffeld of bestraat. Slechts nieuws voor vlinders! Want die moeten het juist hebben van hun netwerk: leefgebiedjes die met elkaar verbonden zijn. Als daar plotseling een weg tussen komt te liggen, kunnen verschillende populaties elkaar niet meer bereiken.

Terugveren

Kwetsbare soorten, zoals grote vuurvlinder, grote parelmoervlinder en bruin dikkopje, leven op kleine snippers natuur. Nog niets aan de hand zou je denken, en in zogenaamde 'goede' jaren is dat ook niet zo. Schommeling in aantallen is normaal bij vlinders. Het ene jaar wil het nu eenmaal beter zomeren dan het andere. En dat kan nu zomaar de genadeklap zijn, omdat de veerkracht ontbreekt. Een erg hete en droge periode op het moment dat de rupsen volop moeten kunnen eten bijvoorbeeld, of een extreem natte situatie in de vliegtijd van de vlinders. Waar een populatie vroeger nog kon 'terugveren', kan het tegenwoordig het einde betekenen.

Rommelige hoekjes

Niet alleen vlinders maar ook rupsen, die van wilde planten afhankelijk zijn, hebben het zwaar. 'Rommelige' hoekjes met

Bont zandoogje

Maar waarom gaan de vlinders in Nederland toch zo achteruit? Zoals vaak in de natuur is er niet één specifieke reden aan te wijzen, maar gaat het om een combinatie van dingen. Het

brandnetels verdwijnen. Weilanden met 'onkruid', zoals rolklaver en hoefblad, worden steeds schaarser. De kieskeurige rupsen lusten meestal maar een soort plant. Het verdwijnen van onze wilde planten maakt ze kwetsbaar. En zonder rupsen geen vlinders! Dagvlinders reageren sterk op maatregelen in het landschap. Hun levenscyclus is razendsnel: sommige soorten produceren tot wel 3 generaties in 1 seizoen. Die maatregelen zijn een kwestie van expertise. Want grootschalig en goedkoop te werk gaan levert 'grootste-gemene-deler-natuur' op: veel gewone soorten, maar geen ruimte voor 'specialisten'. En veel zeldzame vlinders zijn zulke specialisten, met hele specifieke eisen aan hun omgeving.

Grote vuurvler

De Vlinderstichting helpt

De Vlinderstichting probeert de achteruitgang van vlinders tegen te gaan. Om te beginnen is in 2010 een beschermingsplan gelanceerd: Tien voor 12!. Tien jaar, twaalf soorten, tien populaties. Voor deze soorten is de rand van de afgrond bereikt. Van hun leefgebied zijn nog maar kleine postzegeltjes over en een kleine verandering kan al genoeg kan zijn om ze over dat randje te duwen.

Dankzij de Postcode Loterij kan de komende jaren het project 'Idylle' worden uitgevoerd, waarbij op tientallen plekken in Nederland weer bloemen worden gezaaid. Belangrijke plekken voor vlinders, maar ook voor bijen en mensen. Kijk voor meer informatie over beide projecten op www.vlinderstichting.nl.

Meer vlinders!

De ervaring leert dat aantallen vlinders vaak direct toenemen als het leefgebied verbeterd wordt. Maar dat is niet altijd genoeg. Bij te kleine en kwetsbare populaties kan overwogen worden om vlinders van elders 'bij te plaatsen'. Dat zorgt

voor een grotere overlevingskans en heeft bovendien een positieve invloed op de genetische samenstelling. En waar een soort helemaal is verdwenen, kan hij opnieuw worden uitgezet. Het uitzetten van vlinders klinkt gemakkelijk, maar dat is het niet. Zo'n introductie gebeurt alleen na gedegen onderzoek: is het gebied geschikt, heeft het zin? Is er leefgebied in de buurt die de vlinders kunnen koloniseren als het uitzetten succesvol is? Want vlinders introduceren die door gebrek aan ruimte of andere tekortkomingen aan het leefgebied direct weer sterven, is zonde van tijd en geld.

Grote parelmoervler

Wat kan je zelf doen?

Natuurlijk kunt u De Vlinderstichting steunen. Maar u kan ook zelf aan de slag! Tuinen zijn belangrijke 'stapstenen' voor vlinders. Het zijn verbindingen waar ze even kunnen uitrusten en bijtanken. Het vlindervriendelijk inrichten van je tuin kan dus echt helpen! Voor een vlindervriendelijke tuin zijn 2 typen planten nodig: voedselplanten voor rupsen (waardplanten) en nectarplanten voor vlinders. Een bekende nectarplant is de buddleja, de vlinderstruik. Maar ook lavendel, zonnehoed, ijzerhard en munt zijn voorbeelden. Omdat rupsen kieskeurige eters zijn, die vaak maar één soort plant lusten, is de keuze beperkt. Waardplanten zijn vaak wilde planten, zoals brandnetels en gras- of klaversoorten. Maar gelukkig zijn ook sommige tuinplanten goede waardplanten, bijvoorbeeld klimop of hulst.

Foto's: Vlinderstichting